ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 15ης Ιουλίου 2004*

Στην υπόθεση C-501/00,

Βασίλειο της Ισπανίας, εκπροσωπούμενο από τον S. Ortiz Vaamonde, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγον,

υποστηριζόμενο από τους

Diputación Foral de Álava,

Diputación Foral de Vizcaya,

Diputación Foral de Guipúzcoa,

Juntas Generales de Guipúzcoa,

Gobierno del País Vasco,

εκπροσωπούμενους από τον R. Falcón y Tella, abogado,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

και από την

Unión de Empresas Siderúrgicas (Unesid), εκπροσωπούμενη από τους L. Suárez de Lezo Mantilla και I. Alonso de Noriega Satrústegui, abogados,

παρεμβαίνοντες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τους G. Rozet και G. Valero Jordana, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

με αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής, της 31ης Οκτωβρίου 2000, σχετικά με την ισπανική νομοθεσία για τον φόρο εταιριών (ΕΕ 2001, L 60, σ. 57),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, J.-P. Puissochet, J. N. Cunha Rodrigues, R. Schintgen (εισηγητή) και N. Colneric, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. Tizzano,
γραμματέας: R. Grass,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου, στις 29 Δεκεμβρίου 2000, το Βασίλειο της Ισπανίας ζήτησε, δυνάμει του άρθρου 33, πρώτο εδάφιο, ΑΧ, την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής, της 31ης Οκτωβρίου 2000, σχετικά με την ισπανική νομοθεσία για τον φόρο εταιρειών (ΕΕ 2001, L 60, σ. 57, στο εξής: η προσβαλλόμενη απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

2 Το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ ορίζει ότι απαγορεύονται, υπό τις προϋποθέσεις που θέτει η Συνθήκη ΕΚΑΧ, «οι επιδοτήσεις ή ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη ή οι ειδικές επιβαρύνσεις που επιβάλλονται από αυτά, υπό οποιαδήποτε μορφή».

3 Το άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, ΑΧ ορίζει:

«Σε όλες τις περιπτώσεις που δεν προβλέπονται στην παρούσα Συνθήκη, στις οποίες απόφαση ή σύσταση της Επιτροπής παρίσταται αναγκαία για την πραγματοποίηση, κατά τη λειτουργία της κοινής αγοράς του άνθρακα και του χάλυβα και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5, ενός από τους σκοπούς της Κοινότητας, όπως ορίζονται στα άρθρα 2, 3 και 4, η απόφαση ή η σύσταση αυτή δύναται να εκδοθεί μετά ομόφωνη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου και κατόπιν διαβουλεύσεως με τη συμβουλευτική επιτροπή.»

4 Προκειμένου να ανταποκριθεί στις ανάγκες της αναδιαρθρώσεως του τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, η Επιτροπή θέσπισε, στην αρχή της δεκαετίας του '80, βάσει των προπαρατεθεισών διατάξεων του άρθρου 95 ΑΧ, κοινοτικό σύστημα, δυνάμει του οποίου επιτρέπεται η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, σε ορισμένες περιοριστικώς απαριθμούμενες περιπτώσεις.

5 Το σύστημα που θέσπισε η Επιτροπή δυνάμει των τριών αυτών διατάξεων έλαβε τη μορφή αποφάσεων γενικής ισχύος, οι οποίες καλούνται κοινώς «κώδικες ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα» και υπέστη διαδοχικές προσαρμογές, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι συγκυριακές δυσχέρειες της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα. Ο κώδικας περί ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, που ίσχυε κατά το κρίσιμο για την παρούσα διαφορά χρονικό διάστημα, είναι ο έκτος και τελευταίος στη σειρά των εν λόγω κωδίκων και τέθηκε σε ισχύ με την απόφαση 2496/96/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 18ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με τη θέσπιση κοινοτικών κανόνων για τις ενισχύσεις προς τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα (ΕΕ 1996, L 338, σ. 42, στο εξής: κώδικας περί ενισχύσεων). Ο κώδικας αυτός ίσχυσε από την 1η Ιανουαρίου 1997 έως τις 22 Ιουλίου 2002, ημερομηνία κατά την οποία έπαυσε η ισχύς της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

6 Κατά το άρθρο 1 του κώδικα περί ενισχύσεων, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αρχές»:

«1. Οι ενισχύσεις προς τη βιομηχανία χάλυβα, είτε ειδικές είτε μη ειδικές, χρηματοδοτούμενες από τα κράτη μέλη ή από τους τοπικούς ή περιφερειακούς οργανισμούς δημοσίου δικαίου, ή μέσω κρατικών πόρων οποιασδήποτε μορφής,

μπορούν να θεωρούνται ως κοινοτικές ενισχύσεις και, ως εκ τούτου, συμβιβάσιμες με την εύρυθμη λειτουργία της κοινής αγοράς, μόνον εφόσον πληρούν τις διατάξεις των άρθρων 2 έως 5 [του κώδικα περί ενισχύσεων].

[...]

3. Οι ενισχύσεις που προβλέπονται από την παρούσα απόφαση χορηγούνται μόνο βάσει των διαδικασιών του άρθρου 6 και δεν καταβάλλονται μετά τις 22 Ιουλίου 2002.»

7 Κατά τα άρθρα 2 έως 5 του κώδικα περί ενισχύσεων, μπορούν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να θεωρηθούν συμβατές με την κοινή αγορά οι ενισχύσεις για σχέδια έρευνας και αναπτύξεως (άρθρο 2), οι ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος (άρθρο 3), οι ενισχύσεις για το κλείσιμο μονάδων παραγωγής σιδήρου και χάλυβα (άρθρο 4), καθώς και οι περιφερειακές ενισχύσεις που χορηγούνται δυνάμει γενικών καθεστώτων ενισχύσεων σε επιχειρήσεις εγκατεστημένες στην Ελλάδα (άρθρο 5).

8 Κατά το άρθρο 6 του κώδικα περί ενισχύσεων, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διαδικασίες», κάθε σχεδιαζόμενη χορήγηση ενισχύσεων σύμφωνα με τα άρθρα 2 έως 5 του ως άνω κώδικα, καθώς και κάθε σχεδιαζόμενη μεταφορά κρατικών πόρων υπέρ των επιχειρήσεων σιδήρου και χάλυβα πρέπει να κοινοποιείται στην Επιτροπή, η οποία εκτιμά το κατά πόσον είναι συμβατές με την κοινή αγορά. Κατά την παράγραφο 4, πρώτο εδάφιο, της ίδιας διατάξεως, τα προγραμματιζόμενα μέτρα μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή μόνον κατόπιν εγκρίσεως της Επιτροπής και σύμφωνα με τους όρους που αυτή θέτει.

9 Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 5, του κώδικα περί ενισχύσεων:

«Εάν η Επιτροπή θεωρεί ότι κάποιο χρηματοδοτικό μέτρο ενδέχεται να αντιπροσωπεύει κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 1, ή αμφιβάλλει κατά πόσο κάποια ενίσχυση είναι συμβιβάσιμη με τις διατάξεις της παρούσας απόφασης, ενημερώνει το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος σχετικά και τάσσει προθεσμία στους ενδιαφερομένους τρίτους και στα άλλα κράτη μέλη προκειμένου να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους. Εάν, αφού λάβει τις παρατηρήσεις τους και δώσει στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος την ευκαιρία να αντιδράσει, η Επιτροπή αποφανθεί ότι στην προκειμένη περίπτωση η ενίσχυση είναι ασυμβίβαστη με τις διατάξεις της παρούσας απόφασης, ενημερώνει σχετικά το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος. Η Επιτροπή λαμβάνει τις αποφάσεις αυτές το αργότερο εντός τριμήνου από τη λήψη των πληροφοριών που απαιτούνται για την αξιολόγηση του προτεινόμενου μέτρου. Το άρθρο 88 της συνθήκης συνεχίζει να ισχύει σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί με την σχετική απόφαση.»

10 Το άρθρο 6, παράγραφος 6, του κώδικα περί ενισχύσεων ορίζει τα εξής:

«Εάν η Επιτροπή δεν κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 5 ή δεν γνωστοποιήσει τη θέση της εντός διμήνου από τη λήψη της λεπτομερούς κοινοποίησης ενός σχεδίου ενισχύσεων, τα προγραμματιζόμενα μέτρα μπορούν να εφαρμοσθούν, υπό τον όρο ότι το κράτος μέλος θα ενημερώσει προηγουμένως την Επιτροπή σχετικά με την πρόθεσή του. Σε περίπτωση που η Επιτροπή ζητήσει τη γνώμη των κρατών μελών κατ' εφαρμογή της παραγράφου 3, η προθεσμία αυτή εκτείνεται σε τρεις μήνες.»

Η εθνική νομοθεσία

11 Το άρθρο 34 του ισπανικού νόμου 43/1995, της 27ης Δεκεμβρίου 1995, περί του φόρου εταιριών (*Boletín Oficial del Estado* αριθ. 310, της 28ης Δεκεμβρίου 1995, στο εξής: νόμος 43/1995»), το οποίο τιτλοφορείται «Μείωση του φόρου λόγω

εξαγωγικής δραστηριότητας» και έχει διατύπωση ταυτόσημη με αυτή του άρθρου 26 του νόμου 61/1978, της 27ης Δεκεμβρίου 1978, περί του φόρου εταιριών (*Boletín Oficial del Estado* αριθ. 132, της 30ής Δεκεμβρίου 1978), ορίζει:

«1. Η πραγματοποίηση εξαγωγικών δραστηριοτήτων παρέχει στις επιχειρήσεις το δικαίωμα να εφαρμόζουν τις κατωτέρω εκπτώσεις από το επιλέξιμο ποσό του φόρου:

α) 25 % του φόρου επί των επενδύσεων που έχουν πράγματι υλοποιηθεί για τη δημιουργία υποκαταστημάτων ή μονίμων εγκαταστάσεων στο εξωτερικό, καθώς και για την εξαγορά συμμετοχών σε αλλοδαπές εταιρίες ή για την ίδρυση θυγατρικών των οποίων η δραστηριότητα συνδέεται άμεσα με τις εξαγωγές αγαθών ή υπηρεσιών [...], εφόσον η συμμετοχή ανέρχεται τουλάχιστον στο 25 % του κεφαλαίου της θυγατρικής [...]·

β) 25 % του ποσού που καταβλήθηκε για δαπάνες διαφημίσεως, κατανεμημένες σε περισσότερα έτη, για την προώθηση προϊόντων, την επέκταση σε αγορές του εξωτερικού και τη διερεύνηση αυτών και τη συμμετοχή σε εμποροπανηγύρεις, εκθέσεις και άλλες παρόμοιες εκδηλώσεις, περιλαμβανομένων των διεξαγομένων στην Ισπανία, που έχουν διεθνή χαρακτήρα.»

12 Οι ιστορικές περιοχές της Álava, της Vizcaya και της Guipúzkoa, στις οποίες έχουν εκχωρηθεί αυτόνομες φορολογικές αρμοδιότητες, περιέλαβαν στις φορολογικές νομοθεσίες τους την έκπτωση φόρου για εξαγωγικές δραστηριότητες που προβλέπεται με το άρθρο 34 του νόμου 43/1995 (στο εξής: τα επίδικα μέτρα).

13 Η έκπτωση διενεργείται συνολικά κατά τον εξής τρόπο: ο ονομαστικός φορολογικός συντελεστής 35 % επιβάλλεται στα κέρδη της χρήσεως και δίδει το συνολικό ποσό του φόρου επί του οποίου υπολογίζονται οι ελαφρύνσεις και οι εκπτώσεις λόγω διεθνούς διπλής φορολογίας (στο εξής: το συνολικώς οφειλόμενο, κατόπιν διορθώσεως, ποσό του φόρου). Το ποσό των «εκπτώσεων για την υλοποίηση ορισμένων δραστηριοτήτων», στις οποίες περιλαμβάνεται και η έκπτωση λόγω εξαγωγών, περιορίζεται στο 35 % του συνολικώς οφειλομένου, κατόπιν διορθώσεως, ποσού του φόρου. Το καθαρό ποσό του καταβλητέου φόρου προκύπτει μετά την εφαρμογή των μέγιστων επιτρεπόμενων εκπτώσεων επί του συνολικού ποσού του φόρου.

Η διαδικασία που προηγήθηκε της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως

14 Με επιστολή της 16ης Απριλίου 1996, η Επιτροπή ζήτησε από τις ισπανικές αρχές πληροφορίες σχετικές με ενδεχόμενες «ενισχύσεις εξαγωγών υπέρ ισπανικών επιχειρήσεων σιδήρου και χάλυβα».

15 Με επιστολή της 24ης Ιουνίου 1996, οι ισπανικές αρχές γνωστοποίησαν στην Επιτροπή ότι το άρθρο 34 του νόμου 43/1995 αποτελεί γενικό μέτρο, το οποίο έχει δικαίωμα να εφαρμόσει άμεσα κάθε υποκείμενο δικαίου χωρίς παρέμβαση δημοσίου οργανισμού.

16 Με επιστολή της 7ης Αυγούστου 1997, η Επιτροπή ενημέρωσε την Ισπανική Κυβέρνηση ότι αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 6, παράγραφος 5, του κώδικα περί ενισχύσεων. Η απόφαση αυτή δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της 31ης Οκτωβρίου 1997 (ΕΕ C 329, σ. 4), τα δε ενδιαφερόμενα μέρη κλήθηκαν να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους εντός μηνός από τη δημοσίευση.

17 Καθόσον έκρινε ότι τα επίδικα μέτρα αφορούν επίσης ορισμένους τομείς που εμπίπτουν στη Συνθήκη ΕΚ και ότι τα περισσότερα μέτρα ήταν σε ισχύ κατά τον χρόνο της προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας στις Κοινότητες, η Επιτροπή θεώρησε τις κρατικές ενισχύσεις ως υφιστάμενες, στο πλαίσιο της ως άνω Συνθήκης. Αντιθέτως, στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚΑΧ, χαρακτήρισε τα επίδικα μέτρα ως νέες ενισχύσεις.

18 Οι ισπανικές αρχές, με επιστολή της 13ης Οκτωβρίου 1997, επανέλαβαν την άποψη που είχαν διατυπώσει κατά την έναρξη της διαδικασίας του άρθρου 6, παράγραφος 5, του κώδικα περί ενισχύσεων, ότι τα επίδικα μέτρα δεν αποτελούν κρατικές ενισχύσεις. Περαιτέρω, τα μέτρα αυτά μπορούν να χαρακτηριστούν ως υφιστάμενες ενισχύσεις.

19 Στο πλαίσιο της ως άνω διαδικασίας, τρεις ενώσεις, η ισπανική Συνομοσπονδία Επιχειρηματικών Οργανώσεων, η Unión de Empresas Siderúrgicas (στο εξής: Unesid) και η Wirtschaftsvereinigung Stahl, υπέβαλαν στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις τους, επί των οποίων διατύπωσαν παρατηρήσεις οι ισπανικές αρχές με επιστολή της 16ης Μαρτίου 1998.

Η προσβαλλόμενη απόφαση

20 Στις 31 Οκτωβρίου 2000, η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση. Τα δύο πρώτα άρθρα της αποφάσεως αυτής ορίζουν τα εξής:

«Άρθρο 1

Κάθε ενίσχυση που χορήγησε η Ισπανία σύμφωνα με:

α) το άρθρο 34 του νόμου 43/1995, της 27ης Δεκεμβρίου 1995, για τον φόρο εταιρειών,

β) το άρθρο 43 της Norma Foral (επαρχιακού νόμου) 3/96, της 26ης Ιουνίου 1996, για τον φόρο εταιρειών της αυτόνομης επαρχίας Vizcaya,

γ) το άρθρο 43 της Norma Foral (επαρχιακού νόμου) 7/1996, της 4ης Ιουλίου 1996, για τον φόρο εταιρειών της αυτόνομης επαρχίας Guipúzcoa ή

δ) το άρθρο 43 της Norma Foral (επαρχιακού νόμου) 24/1996, της 5ης Ιουλίου 1996, για τον φόρο εταιρειών της αυτόνομης επαρχίας Álava,

υπέρ χαλυβουργικών επιχειρήσεων ΕΚΑΧ εγκατεστημένων στην Ισπανία, δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά άνθρακα και χάλυβα.

Άρθρο 2

Η Ισπανία θα λάβει αμελλητί τα ενδεδειγμένα μέτρα ούτως ώστε οι χαλυβουργικές επιχειρήσεις ΕΚΑΧ που είναι εγκατεστημένες στην Ισπανία να μη λαμβάνουν τις ενισχύσεις που προβλέπονται στο άρθρο 1 [στο εξής: οι επίμαχες ενισχύσεις].»

21 Ωστόσο, λόγω, ιδίως, της διαφορετικής θέσεως που είχε υιοθετήσει στο παρελθόν για ανάλογα εθνικά μέτρα και λόγω του ότι η διαδικασία διήρκησε επί μακρόν, χωρίς ευθύνη του Βασιλείου της Ισπανίας, η Επιτροπή δεν ζήτησε από τις δικαιούχους επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα να επιστρέψουν τις επίμαχες ενισχύσεις, διότι «ούτε οι πλέον συνετές και ενημερωμένες χαλυβουργικές επιχειρήσεις δεν θα μπορούσαν να έχουν προβλέψει ότι τα οικεία φορολογικά μέτρα θα χαρακτηρίζονταν κρατικές ενισχύσεις που αντίκεινται στο άρθρο 4 της

συνθήκης ΕΚΑΧ και θα μπορούσαν να επικαλεστούν ορθώς την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης» (σκέψη 28 των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως).

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Βασίλειο της Ισπανίας άσκησε την παρούσα προσφυγή.

23 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 13ης Ιουνίου 2001, επετράπη στους Diputación Foral de Álava, Diputación Foral de Vizcaya, Diputación Foral de Guipúzcoa, Juntas Generales de Guipúzcoa και Gobierno del País Vasco (στο εξής: οι βασκικές αρχές) να παρέμβουν υπέρ του Βασιλείου της Ισπανίας.

24 Με διάταξη της ίδιας ημέρας, επετράπη και στην Unesid να παρέμβει υπέρ του Βασιλείου της Ισπανίας.

Αιτήματα των διαδίκων

25 Το Βασίλειο της Ισπανίας ζητεί από το Δικαστήριο:

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση και

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

26 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή και

— να καταδικάσει το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα.

27 Οι βασκικές αρχές ζητούν από το Δικαστήριο:

— να κρίνει την προσφυγή βάσιμη,

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση και

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, περιλαμβανομένων αυτών της παρεμβάσεως.

28 Η Unesid ζητεί από το Δικαστήριο:

— να κάνει δεκτή τύποις την αίτησή της παρεμβάσεως,

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Επί της προσφυγής

29 Προς στήριξη της προσφυγής του, το Βασίλειο της Ισπανίας προβάλλει τρεις λόγους αντλούμενους αντιστοίχως:

— από παράβαση των κανόνων περί της ερευνητικής διαδικασίας του άρθρου 6, παράγραφος 5, του κώδικα περί ενισχύσεων,

— από παραβίαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως που κατοχυρώνεται με το άρθρο 15, πρώτο εδάφιο, ΑΧ, και

— από παράβαση του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ.

30 Οι παρεμβαίνοντες προβάλλουν διαφόρους πρόσθετους λόγους προς στήριξη των αιτημάτων του Βασιλείου της Ισπανίας.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

31 Με τον πρώτο λόγο ακυρώσεως, η Ισπανική Κυβέρνηση προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν τήρησε την τρίμηνη προθεσμία που διαθέτει από της λήψεως των απαραίτητων για την ανάλυση των επίδικων μέτρων πληροφοριών, για να εκδώσει την προσβαλλομένη απόφαση, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 5, του κώδικα περί ενισχύσεων. Εν προκειμένω, η απόφαση εκδόθηκε δύο έτη και οκτώ μήνες αφότου περιήλθαν στην Επιτροπή όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για την εκτίμηση της συμβατότητας των μέτρων αυτών με τη Συνθήκη.

32 Η Επιτροπή παραβίασε έτσι τις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας. Η Ισπανική Κυβέρνηση υποστηρίζει συναφώς ότι η καθυστέρηση της διαδικασίας περιόρισε εντελώς, από χρονικής απόψεως, τη σημασία της έρευνας επί της οποίας στηρίζεται μια τέτοια διαδικασία. Περαιτέρω, η Επιτροπή, αποσιωπώντας επί μακρόν το αποτέλεσμα της έρευνας, δημιούργησε την εντύπωση ότι δεν αντιτίθεται στα υπό εξέταση μέτρα. Άλλωστε, η Επιτροπή δεν επικαλέστηκε καμία δράση ή έρευνα, εσωτερική ή εξωτερική, ούτε κάποιον άλλον λόγο, για να δικαιολογήσει ή να εξηγήσει την καθυστέρηση αυτή.

33 Η Ισπανική Κυβέρνηση προσθέτει ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή δεν διέταξε την επιστροφή των επίμαχων ενισχύσεων. Εφόσον οι επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα ευλόγως θεώρησαν, πριν και κατά τη διάρκεια της εξεταστικής διαδικασίας, ότι τα επίδικα μέτρα δεν αποτελούν ενίσχυση ασύμβατη με την κοινή αγορά, αυτό θα έπρεπε να ισχύει a fortiori για το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος.

34 Οι παρεμβαίνοντες συντάσσονται με τα επιχειρήματα της Ισπανικής Κυβερνήσεως.

35 Η εξήγηση που καθυστερημένα παρέσχε η Επιτροπή, με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε εκπρόθεσμα, λόγω της διεξαγωγής έρευνας σχετικής με τις νομοθεσίες των κρατών μελών, για να διαπιστωθεί αν στα άλλα κράτη μέλη υφίστανται παρόμοιες ενισχύσεις των εξαγωγών, δεν είναι πειστική, διότι δεν προκύπτει ο λόγος για τον οποίον η διαδικασία συλλογής πληροφοριών σχετικών με τα ισχύοντα σε άλλα κράτη μέλη μέτρα αποτελεί, ενδεχομένως, την αιτία της καθυστερήσεως της σχετικής με τα επίδικα μέτρα διαδικασίας.

36 Οι βασκικές αρχές βάλλουν επίσης κατά του ισχυρισμού της Επιτροπής ότι αυτή δεν θα μπορούσε να εγκρίνει τις επίμαχες ενισχύσεις, λόγω της γενικής αρχής περί απαγορεύσεως των ενισχύσεων, ακόμη και αν η μη τήρηση της προθεσμίας του άρθρου 6, παράγραφος 5, του κώδικα περί ενισχύσεων είχε ως αποτέλεσμα την αδυναμία εκδόσεως αποφάσεως. Το επιχείρημα αυτό στηρίζεται στην εσφαλμένη υπόθεση ότι πρόκειται για ενισχύσεις των οποίων η θέση σε εφαρμογή προϋποθέτει έγκριση. Ωστόσο, το ζήτημα είναι ακριβώς αν τα επίδικα μέτρα αποτελούν ή όχι ενίσχυση. Η Επιτροπή δεν μπορεί να διαθέτει απεριόριστη προθεσμία για να προβεί σε τέτοια εκτίμηση.

37 Η Unesid προσθέτει συναφώς ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, δεν τηρήθηκε όχι μόνον η προθεσμία των τριών μηνών του άρθρου 6, παράγραφος 5, του κώδικα περί ενισχύσεων, αλλά και η εύλογη προθεσμία που διαθέτει η Επιτροπή για να κινήσει την εξεταστική διαδικασία καθαυτή. Αναφερόμενη στην απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 1973, 120/73, Lorenz (Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 815) καθώς και στην απόφαση του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 1997, T-213/95 και T-18/96, SCK και FNK κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. II-1739, σκέψη 55) η Unesid παρατηρεί ότι η Επιτροπή άφησε να παρέλθει, μετά την προσχώρηση της Ισπανίας στις Κοινότητες, διάστημα άνω των δώδεκα ετών, προτού κινήσει τη διαδικασία, παρά το γεγονός ότι το άρθρο 34 του νόμου 43/1995 και τα επίδικα μέτρα τής είχαν κοινοποιηθεί πριν την προσχώρηση. Η Επιτροπή παραβίασε, και για τον λόγο αυτόν, τους κανόνες της χρηστής διοικήσεως.

38 Κατά την Unesid, η Επιτροπή είχε ιδιαίτερη υποχρέωση αιτιολογήσεως των περιστάσεων που την οδήγησαν σε μεταβολή της εκτιμήσεώς της και στη διαπίστωση ότι τα εν λόγω μέτρα, κατά τη θέση των οποίων σε εφαρμογή ουδέποτε προέβαλε αντίρρηση, είναι ασύμβατα με τη Συνθήκη.

39 Η Επιτροπή αμφισβητεί την ερμηνεία κατά την οποία η μη τήρηση της προθεσμίας των τριών μηνών του άρθρου 6, παράγραφος 5, του κώδικα περί ενισχύσεων συνεπάγεται ότι η σχετική διαδικασία είναι ανίσχυρη. Κατ' αυτήν, δεν μπορεί εν προκειμένω να συναχθεί ότι, αν είχε τηρηθεί η προθεσμία αυτή, το περιεχόμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως θα ήταν διαφορετικό και δη ευνοϊκότερο για το Βασίλειο της Ισπανίας. Στο πλαίσιο αυτό, δεν τίθεται ζήτημα παραβάσεως ουσιώδους τύπου και της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως.

40 Ο ισχυρισμός της Ισπανικής Κυβερνήσεως ότι η καθυστέρηση επηρέασε το αποτέλεσμα της εξετάσεως στην οποία προέβη η Επιτροπή είναι επίσης παντελώς αβάσιμος, διότι δεν εξηγείται ποιες είναι οι μεταβολές που πράγματι επήλθαν κατά το διάστημα μεταξύ της υποβολής των παρατηρήσεών της και της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως και οι οποίες μπορούσαν να επηρεάσουν το περιεχόμενό της.

41 Η Επιτροπή επικαλείται επίσης τη σαφή διατύπωση του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, το οποίο ορίζει ότι θεωρούνται ασύμβατες με την κοινή αγορά άνθρακα και χάλυβα και, κατά συνέπεια, καταργούνται και απαγορεύονται εντός της Κοινότητας οι επιδοτήσεις ή ενισχύσεις που χορηγούν τα κράτη μέλη υπό οποιαδήποτε μορφή. Επομένως, ελλείψει ειδικής αποφάσεως της Επιτροπής, διαπιστώνουσας τη συμβατότητα της ενισχύσεως, δεν υφίσταται νομική αβεβαιότητα, διότι, σε τέτοια περίπτωση, η ενίσχυση πρέπει να θεωρείται ασύμβατη με τη Συνθήκη και, κατά συνέπεια, απαγορευμένη.

42 Όσον αφορά τον ισχυρισμό περί παραβιάσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, η Επιτροπή παρατηρεί ότι ουδέποτε δημιούργησε τη βεβαιότητα ότι τα επίμαχα μέτρα δεν αποτελούν ενισχύσεις. Σε κάθε περίπτωση, μία απόφαση περί μη επιστροφής των ενισχύσεων δεν μπορεί να συνιστά παραβίαση της αρχής αυτής.

43 Η Επιτροπή θεωρεί αλυσιτελή την αναφορά στην προπαρατεθείσα απόφαση Lorenz. Πράγματι, ενώ η απόφαση αυτή αφορά τη διαδικασία εξετάσεως των σχεδίων ενισχύσεων που έχουν κοινοποιηθεί στην Επιτροπή, η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας σχετικής με ενισχύσεις που έχουν ήδη χορηγηθεί από τις εθνικές αρχές. Η Επιτροπή φρονεί ότι, ενώ η προθεσμία των δύο μηνών, για την οποία γίνεται λόγος στην ως άνω απόφαση, ευλόγως θεωρείται αποσβεστική, ώστε να μην παραμένει το σχέδιο ενισχύσεως επ' αόριστον σε εκκρεμότητα, η προστασία αυτή δεν είναι απαραίτητη όταν εξετάζεται μία ήδη χορηγηθείσα ενίσχυση.

44 Όσον αφορά τον παραλληλισμό προς την προπαρατεθείσα υπόθεση SCK και FNK κατά Επιτροπής, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, από τη σκέψη 57 της αποφάσεως αυτής, προκύπτει ότι «ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας εκτιμάται σε σχέση με τις ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε υποθέσεως». Εν προκειμένω, ο χρόνος που απαιτήθηκε για την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν μπορεί να θεωρηθεί μη εύλογος, δεδομένης της πολυπλοκότητας της υποθέσεως.

45 Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι η καθυστέρηση στην έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως οφείλεται στη διενέργεια έρευνας σχετικής με την ισχύουσα σε όλα τα κράτη μέλη νομοθεσία, για να διαπιστωθεί αν αυτά χορηγούν ενισχύσεις των εξαγωγών παρόμοιες με αυτές που χορηγεί δυνάμει των επίδικων μέτρων η Ισπανία.

46 Η Επιτροπή προσθέτει ότι ο ισχυρισμός της Unesid, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι απόρροια διαδικασίας η οποία καθαυτή κινήθηκε εκτός ευλόγου προθεσμίας, είναι αναληθής, διότι το Βασίλειο της Ισπανίας ουδέποτε κοινοποίησε στην

Επιτροπή κάποιο σχέδιο σχετικό με τα επίδικα μέτρα. Πράγματι, οι πληροφορίες που έλαβε η Επιτροπή, κατά τις συζητήσεις που προηγήθηκαν της προσχωρήσεως της Ισπανίας στις Κοινότητες, αφορούσαν υφιστάμενες ενισχύσεις. Περαιτέρω, οι πληροφορίες αυτές δόθηκαν στο πλαίσιο της αναλύσεως των κρατικών ενισχύσεων υπό το πρίσμα της Συνθήκης ΕΟΚ.

47 Τέλος, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ επιβάλλει απαγόρευση των ενισχύσεων, την οποία η Επιτροπή μπορεί να άρει μόνον κατόπιν της διαδικασίας που προβλέπει ο κώδικας περί ενισχύσεων. Αν η μη τήρηση της προθεσμίας του άρθρου 6, παράγραφος 5, του εν λόγω κώδικα είχε ως μόνη συνέπεια την αδυναμία εκδόσεως αποφάσεως, η Επιτροπή δεν θα ήταν σε θέση να τερματίσει τη διαδικασία που κινήθηκε δυνάμει της διατάξεως αυτής, χωρίς, ταυτόχρονα, να παραβιαστεί η αρχή της απαγορεύσεως των ενισχύσεων που θέτει η Συνθήκη ΕΚΑΧ.

48 Υπό τις συνθήκες αυτές, θα ήταν επιβεβλημένη η κίνηση νέας διαδικασίας. Η λύση όμως αυτή δεν θα ήταν σύμφωνη προς τις αρχές της οικονομίας της διαδικασίας, διότι η νέα απόφαση θα επαναλάμβανε απλώς το περιεχόμενο της προηγουμένης.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

49 Δεν αμφισβητείται ότι, όταν εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, είχε παρέλθει η τρίμηνη προθεσμία του άρθρου 6, παράγραφος 5, του κώδικα περί ενισχύσεων.

50 Ωστόσο, από την απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2002, C-5/01, Βέλγιο κατά Επιτροπής (Συλλογή 2002, σ. I-11991, σκέψη 60), προκύπτει ότι η προθεσμία αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί αποκλειστική, ώστε, μετά την παρέλευσή της, η Επιτροπή να μην μπορεί να αποφανθεί επί της συμβατότητας του σχεδιαζομένου μέτρου ενισχύσεως με τη Συνθήκη.

51 Πράγματι, δεδομένου του γενικού πλαισίου στο οποίο εντάσσεται η τρίμηνη προθεσμία και ο σκοπός που αυτή εξυπηρετεί, το οικείο κράτος μέλος, σε περίπτωση που η Επιτροπή δεν εκδώσει απόφαση εντός της προθεσμίας αυτής, αφενός δεν μπορεί να υλοποιήσει το εν λόγω μέτρο ενισχύσεως και αφετέρου δεν μπορεί να λάβει σχετική έγκριση της Επιτροπής στο πλαίσιο της διαδικασίας που αυτή έχει κινήσει. Η κατάσταση αυτή αντιβαίνει στην ομαλή λειτουργία των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, διότι η Επιτροπή μπορεί, ενδεχομένως, να δώσει την έγκρισή της μόνον κατόπιν νέας διαδικασίας στο πλαίσιο του κώδικα περί ενισχύσεων, με αποτέλεσμα να καθυστερεί η έκδοση αποφάσεως της Επιτροπής, χωρίς να παρέχεται στο οικείο κράτος μέλος καμία πρόσθετη εγγύηση (προπαρατεθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψεις 58 και 59).

52 Βεβαίως, μετά την κίνηση της εξεταστικής διαδικασίας τον Απρίλιο του 1996, η Επιτροπή ήταν, σύμφωνα με την αρχή της χρηστής διοικήσεως, υποχρεωμένη να εκδώσει οριστική απόφαση εντός ευλόγου προθεσμίας, υπολογιζομένης από την υποβολή των παρατηρήσεων του ενδιαφερομένου κράτους μέλους, των ενδιαφερομένων μερών και, ενδεχομένως, των άλλων κρατών μελών. Πράγματι, η υπερβολική διάρκεια της εξεταστικής διαδικασίας μπορεί να καταστήσει δυσχερέστερη για το καθού κράτος την αντίκρουση των επιχειρημάτων της Επιτροπής, με συνέπεια την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας (βλ. ιδίως, για την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία του άρθρου 226 ΕΚ, απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 1999, C-207/97, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1999, σ. I-275, σκέψη 25).

53 Επομένως, από τη νομολογία συνάγεται ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας εκτιμάται σε σχέση με τις ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε υποθέσεως και, ιδίως, από το πλαίσιό της, τα διάφορα διαδικαστικά στάδια που ακολούθησε η Επιτροπή, τη συμπεριφορά των μερών κατά τη διάρκεια της

διαδικασίας, την πολυπλοκότητα της υποθέσεως καθώς και τα όσα διακυβεύουν τα ενδιαφερόμενα μέρη (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση SCK και FNK κατά Επιτροπής, σκέψη 57 και, κατ' αναλογία, σχετικά με την ένδικη διαδικασία, απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1998, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, C-185/95 P, Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 29).

54 Εν προκειμένω, αρκεί η διαπίστωση ότι η σχετική με τα επίδικα μέτρα διαδικασία απαιτεί ενδελεχή εξέταση, εκ μέρους της Επιτροπής, της ισπανικής νομοθεσίας, καθώς και των όντως πολύπλοκων πραγματικών και νομικών ζητημάτων, ιδίως λόγω του ότι τα μέτρα αυτά δεν αφορούσαν μόνον τις επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα, αλλά το σύνολο των ισπανικών επιχειρήσεων.

55 Είναι επίσης εύλογο το ότι, επειδή πρόκειται για μέτρα φορολογικού χαρακτήρα, των οποίων ο χαρακτηρισμός ως ενισχύσεων κατά την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ δεν είναι αυτονόητος, η Επιτροπή έκρινε σκόπιμο να διεξαγάγει έρευνα σε όλα τα κράτη μέλη, προκειμένου να διαπιστώσει αν η νομοθεσία τους περιέχει μέτρα παρόμοια με αυτά που θέσπισε η Ισπανία.

56 Εξάλλου, η Επιτροπή, έχοντας λάβει ιδιαιτέρως υπόψη της τις μη οφειλόμενες στο Βασίλειο της Ισπανίας καθυστερήσεις της εξεταστικής διαδικασίας, δεν διέταξε την επιστροφή των επίμαχων ενισχύσεων από τις επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα.

57 Άλλωστε, η Ισπανική Κυβέρνηση δεν απέδειξε με ποιον τρόπο, υπό τις συνθήκες αυτές, η προσβαλλόμενη απόφαση βαρύνεται, λόγω της διάρκειας της εξεταστικής διαδικασίας, αφενός με παραβίαση των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και αφετέρου με προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας των ισπανικών αρχών.

58 Πράγματι, όπως ορθώς παρατηρεί η Επιτροπή, η Ισπανική Κυβέρνηση δεν προσκόμισε κανένα στοιχείο ικανό να στηρίξει την άποψη ότι η έρευνα βάσει της οποίας εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, λόγω του χρόνου που παρήλθε, περιέπεσε σε αχρησία, με αποτέλεσμα την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, ούτε αποσαφήνισε περαιτέρω γιατί η επανέναρξη της διαδικασίας θα έδινε στην Επιτροπή τη δυνατότητα να εκδώσει ευνοϊκότερη για το Βασίλειο της Ισπανίας απόφαση.

59 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι ο πρώτος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

60 Με τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, η Ισπανική Κυβέρνηση προσάπτει στην Επιτροπή, αφενός, ότι δεν αιτιολόγησε τη ριζική μεταβολή της απόψεώς της για τα επίδικα μέτρα. Η Επιτροπή, ενώ αρχικώς έκρινε ότι δεν συνιστούν ενισχύσεις τα μέτρα αυτά, τα οποία, όπως προκύπτει από τη σκέψη 26 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τής είχαν γνωστοποιηθεί κατά την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας στις Κοινότητες, εν συνεχεία έκρινε ότι πρόκειται για ενίσχυση ασύμβατη με τη Συνθήκη.

61 Αφετέρου, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιέχει κανένα στοιχείο προς απόδειξη τόσο της επιδράσεως των εν λόγω μέτρων στην ανταγωνιστικότητα των εθνικών εξαγομένων προϊόντων και, ιδίως, στη διαμόρφωση των τιμών, όσο και της βλάβης που υπέστησαν οι επιχειρήσεις που δεν υπόκεινται στην ισπανική νομοθεσία περί φόρου εταιριών, πράγμα το οποίο θα απαιτούσε ανάλυση όλων των εθνικών φορολογικών συστημάτων.

62 Η Επιτροπή απαντά ότι ουδέποτε δήλωσε, πριν την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι τα επίδικα μέτρα δεν συνιστούν ενισχύσεις και, επομένως, δεν υφίσταται, συναφώς, μεταβολή απόψεως χρήζουσα αιτιολογήσεως.

63 Περαιτέρω, η προσβαλλόμενη απόφαση πληροί την υποχρέωση αιτιολογήσεως, όπως αυτή ερμηνεύεται από το Δικαστήριο, διότι περιέχει τη συλλογιστική της Επιτροπής για τον χαρακτηρισμό των επίδικων μέτρων ως «ενισχύσεων ΕΚΑΧ». Η αιτιολογία αυτή δίνει τη δυνατότητα στη μεν Ισπανική Κυβέρνηση να κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση στο δε Δικαστήριο να ελέγξει τη νομιμότητά της.

64 Κατ' ουσίαν, τα ελαττώματα της αιτιολογίας, τα οποία επικαλείται η Ισπανική Κυβέρνηση, δεν αφορούν τις προϋποθέσεις υπάρξεως κρατικής ενισχύσεως. Πράγματι, για να χαρακτηριστεί κάποιο μέτρο ως κρατική ενίσχυση στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου, δεν απαιτείται να προξενεί βλάβη σε ενδεχόμενους ανταγωνιστές, αλλά να αποτελεί οικονομικό πλεονέκτημα για τους δικαιούχους. Οι εκπτώσεις από τον φόρο εταιριών πληρούν το κριτήριο αυτό, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστούν η φορολογική επιβάρυνση ή το κόστος εκμεταλλεύσεως στα διάφορα κράτη μέλη. Εξάλλου, η ανάλυση της επιδράσεως των επίδικων μέτρων στον ανταγωνισμό δεν είναι υποχρεωτική στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚΑΧ (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου, της 21ης Ιανουαρίου 1999, T-129/95, T-2/96 και T-97/96, Neue Maxhütte Stahlwerke και Lech-Stahlwerke κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-17, σκέψη 99, και διάταξη του Δικαστηρίου, της 25ης Ιανουαρίου 2001, Lech-Stahlwerke κατά Επιτροπής, C-111/99 P, Συλλογή 2001, σ. I-727, σκέψη 41).

65 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή φρονεί ότι δεν ήταν υποχρεωμένη να αναλύσει την έλλειψη επιδράσεως των επίδικων μέτρων στην ανταγωνιστικότητα των εξαγομένων εθνικών προϊόντων. Επομένως, δεν παραβίασε την υποχρέ[illegible]ση αιτιολογήσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

66 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως που προβάλλει το Βασίλειο της Ισπανίας και αντλείται από έλλειψη αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως περιέχει δύο σκέλη, τα οποία αφορούν αφενός τη μεταβολή της απόψεως της Επιτροπής ως προς την ύπαρξη και τη συμβατότητα με την κοινή αγορά των επίμαχων ενισχύσεων και, αφετέρου, ορισμένες προϋποθέσεις που τα επίμαχα μέτρα πρέπει να πληρούν, ώστε να χαρακτηριστούν «ενισχύσεις» κατά την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ.

— Επί του πρώτου σκέλους του δεύτερου λόγου ακυρώσεως

67 Επιβάλλεται να υπομνηστεί ότι, κατά το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ, θεωρούνται ανεξαιρέτως ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά άνθρακα και χάλυβα και, κατά συνέπεια, καταργούνται και απαγορεύονται εντός της Κοινότητας οι επιδοτήσεις ή ενισχύσεις που χορηγούν τα κράτη μέλη υπό οποιαδήποτε μορφή.

68 Ο κώδικας περί ενισχύσεων, που εκδόθηκε βάσει του άρθρου 95 ΑΧ, επιτρέπει, ωστόσο, τη χορήγηση ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα σε ορισμένες, περιοριστικά απαριθμούμενες, περιπτώσεις, κατά τις διαδικασίες που τάσσει. Το άρθρο 6, παράγραφος 4, του κώδικα αυτού ορίζει συγκεκριμένα ότι τα σχεδιαζόμενα μέτρα μπορούν να υλοποιηθούν μόνο με έγκριση της Επιτροπής. Η παράγραφος 6 του ιδίου άρθρου ορίζει, κατά ρητή παρέκκλιση από τον κανόνα αυτόν, ότι τα μέτρα αυτά μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή αν η Επιτροπή δεν κινήσει τη διαδικασία της παραγράφου 5 του εν λόγω άρθρου ή άλλως γνωστοποιήσει τη θέση της εντός διμήνου από την κοινοποίηση σε αυτήν κάποιου σχεδίου, υπό την προϋπόθεση ότι το κράτος μέλος έχει ενημερώσει προηγουμένως την Επιτροπή σχετικά με την πρόθεσή του αυτή (προπαρατεθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 54).

69 Επομένως, η έγκριση ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα γίνεται κατά παρέκκλιση από τον κανόνα της απαγορεύσεως των ενισχύσεων, η δε χορήγησή τους επιτρέπεται, καταρχήν, μόνον κατόπιν ρητής αποφάσεως της Επιτροπής (προπαρατεθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 55).

70 Εν προκειμένω, όμως, η Επιτροπή ουδέποτε εξέδωσε απόφαση ρητώς επιτρέπουσα τη χορήγηση των επίμαχων ενισχύσεων. Ο υπεύθυνος για τον ανταγωνισμό επίτροπος, με απάντησή του, τον Ιούνιο του 1996, σε έγγραφη ερώτηση μέλους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, απάντηση που μνημονεύεται στη σκέψη 26 της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεν προέβη σε κανένα σχόλιο για τον χαρακτηρισμό των επίδικων μέτρων ως ενισχύσεων κατά την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ.

71 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η Επιτροπή, εφόσον δεν μετέβαλε άποψη, όπως της προσάπτει η Ισπανική Κυβέρνηση, δεν ήταν υποχρεωμένη να αιτιολογήσει ως προς το σημείο αυτό την προσβαλλόμενη απόφαση.

72 Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου είναι νομικώς και πραγματικώς αβάσιμο και πρέπει να απορριφθεί.

— Επί του δευτέρου σκέλους του δευτέρου λόγου ακυρώσεως

73 Κατά πάγια νομολογία, σχετική με το άρθρο 253 ΕΚ, εφαρμοζόμενη κατ' αναλογία στο άρθρο 15 ΑΧ, η επιβαλλόμενη από τη διάταξη αυτή υποχρέωση αιτιολογήσεως πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της οικείας πράξεως και να καθιστά εμφανή, κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο, τη συλλογιστική που ακολούθησε η κοινοτική αρχή που εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη, ώστε να παράσχει τη δυνατότητα στους μεν ενδιαφερομένους να πληροφορηθούν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου, στο δε Δικαστήριο να ασκήσει τον έλεγχό του. Δεν απαιτείται εξειδικευμένη αιτιολογία για κάθε κρίσιμο πραγματικό και νομικό στοιχείο, καθόσον το αν η αιτιολογία μιας πράξεως πληροί τις προϋποθέσεις του

άρθρου 253 ΕΚ πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο βάσει του γράμματος της διατάξεως αυτής, αλλά και του πλαισίου στο οποίο αυτή εντάσσεται, καθώς και του συνόλου των κρίσιμων για το ζήτημα αυτό κανόνων δικαίου (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-56/93, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-723, σκέψη 86, της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1999, σ. I-1719, σκέψη 63, της 7ης Μαρτίου 2002, C-310/99, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-2289, σκέψη 48, και την προπαρατεθείσα απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2002, Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 68).

74 Εν προκειμένω αρκεί να επισημανθεί συναφώς ότι, από τις σκέψεις 17 έως 21 της προσβαλλομένης αποφάσεως, καθίσταται εμφανής, κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο, η συλλογιστική που ακολούθησε η Επιτροπή για τον χαρακτηρισμό των επίδικων μέτρων ως ενισχύσεων, κατά την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ.

75 Οι αιτιάσεις της Ισπανικής Κυβερνήσεως, σχετικά με τον επιλεκτικό χαρακτήρα των επίδικων μέτρων και την επίδρασή τους στην ανταγωνιστικότητα των εξαγομένων εθνικών προϊόντων, δεν αφορούν την υποχρέωση αιτιολογήσεως, η οποία αποτελεί ουσιώδη τύπο, του οποίου η τήρηση, εν προκειμένω, διαπιστώθηκε ανωτέρω, αλλά τη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως. Τέτοιες αιτιάσεις θα εξεταστούν μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του τρίτου λόγου ακυρώσεως, προς στήριξη του οποίου η Ισπανική Κυβέρνηση προβάλλει εκ νέου τα ζητήματα της ανταγωνιστικότητας των εθνικών προϊόντων και του επιλεκτικού χαρακτήρα των εν λόγω μέτρων.

76 Επομένως, το δεύτερο σκέλος του δευτέρου λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

77 Από τις προηγηθείσες σκέψεις προκύπτει ότι ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως

78 Αυτός ο λόγος ακυρώσεως περιέχει επίσης δύο σκέλη.

— Επί του πρώτου σκέλους του τρίτου λόγου ακυρώσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

79 Με το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως, η Ισπανική Κυβέρνηση προσάπτει στην Επιτροπή νομική πλάνη, καθόσον έκρινε ότι η έννοια των κρατικών ενισχύσεων, στο πλαίσιο του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, είναι εξίσου ευρεία με την αντίστοιχη έννοια στο πλαίσιο του άρθρου 87 ΕΚ. Όμως, η Συνθήκη ΕΚΑΧ απαγορεύει άνευ ετέρου κάθε ενίσχυση, χωρίς να απαιτείται εξέταση των επιπτώσεών της στον ανταγωνισμό, οι δε υφιστάμενες ενισχύσεις δεν ρυθμίζονται από αυτήν ούτε εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της, διότι απαγορεύει εξίσου όλες τις ενισχύσεις, προγενέστερες ή μεταγενέστερες της εντάξεως του οικείου κράτους μέλους στις Κοινότητες.

80 Υπό τις συνθήκες αυτές, η έννοια της ενισχύσεως, στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚΑΧ, δεν μπορεί να είναι εξίσου ευρεία με αυτήν της Συνθήκης ΕΚ, χωρίς να προκληθεί κίνδυνος δυσλειτουργίας, όπως, εν προκειμένω, μαρτυρεί η άποψη της Επιτροπής ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν έχει αναδρομική ισχύ.

81 Η Ισπανική Κυβέρνηση θεωρεί, ως εκ τούτου, ότι ο χαρακτηρισμός των ενισχύσεων που απαγορεύονται από το άρθρο 4, στοιχείο γ', είναι σχετικά ευχερής και αφορά μόνον τις ευθείες παρεμβάσεις, όπως άλλωστε συνάγεται και από την περιγραφή που περιέχεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, του κώδικα περί ενισχύσεων.

82 Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από το άρθρο 67 ΑΧ, καθόσον αυτό αφορά, ακριβώς, οποιαδήποτε δράση των κρατών μελών, η οποία, αν και δεν εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, ενδέχεται ωστόσο να επηρεάσει αισθητά τους όρους του ανταγωνισμού στις βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα (απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 1961, 30/59, De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 547). Το άρθρο 67 ΑΧ προβλέπει ότι τυχόν επιζήμια αποτελέσματα τέτοιας δράσεως μπορούν να αντισταθμιστούν με τη χορήγηση κατάλληλης ενισχύσεως (παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση), με σύσταση απευθυνόμενη στο οικείο κράτος μέλος, ώστε αυτό να λάβει τα μέτρα που κρίνει ότι συμβιβάζονται περισσότερο με τη δική του οικονομική ισορροπία (παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση), ή ακόμη με άλλες «αναγκαίες συστάσεις» (παράγραφος 3). Η Ισπανική Κυβέρνηση παρατηρεί ότι, κατά το Δικαστήριο, τα δύο αυτά άρθρα αφορούν δύο διαφορετικούς τομείς, ήτοι το πρώτο καταργεί και απαγορεύει ορισμένες παρεμβάσεις των κρατών μελών στον τομέα που, δυνάμει της Συνθήκης, εμπίπτει στην κοινοτική αρμοδιότητα, ενώ το δεύτερο επιδιώκει να αντισταθμίσει τα πλήγματα που αναπόφευκτα επιφέρει στον ανταγωνισμό η άσκηση των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών (προπαρατεθείσα απόφαση De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg κατά Ανωτάτης Αρχής, σκέψη 47). Υπό το πρίσμα αυτό, εφόσον η Επιτροπή κρίνει ότι τα επίδικα μέτρα ασκούν αισθητή επίδραση στους όρους του ανταγωνισμού, πρέπει να ενεργήσει δυνάμει του άρθρου 67 ΑΧ, και όχι δυνάμει του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ.

83 Ομοίως, οι βασκικές αρχές υποστηρίζουν ότι το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ αφορά μόνον τις ενισχύσεις υπέρ των επιχειρήσεων σιδήρου και χάλυβα ή υπέρ της παραγωγής άνθρακα και χάλυβα. Ωστόσο, μία άμεση επιδότηση αποτελεί ενίσχυση κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, ακόμη και όταν χορηγείται «οριζοντίως», τόσο σε επιχειρήσεις που εμπίπτουν στη Συνθήκη ΕΚΑΧ (στο εξής: επιχειρήσεις ΕΚΑΧ), όσο και στις λοιπές επιχειρήσεις. Αντιθέτως, μία μη συνιστώσα επιχορήγηση παρέμβαση, και δη ένα φορολογικό μέτρο, αποτελεί ενίσχυση κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου μόνον αν αφορά ειδικά τις επιχειρήσεις ΕΚΑΧ ή την παραγωγή άνθρακα και χάλυβα.

84 Αν γίνει δεκτή η άποψη της Επιτροπής, οποιαδήποτε φορολογική έκπτωση, ακόμη και στο πλαίσιο οριζόντιου φορολογικού συστήματος, ισχύοντος τόσο για τις επιχειρήσεις ΕΚΑΧ όσο και για τις λοιπές επιχειρήσεις, θα απαγορευόταν πάντοτε δυνάμει της Συνθήκης ΕΚΑΧ, με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα να κινδυνεύουν με βαρύτερη φορολόγηση από τις λοιπές επιχειρήσεις, για τις οποίες το οικείο φορολογικό μέτρο δεν θα απαγορευόταν, στον βαθμό που δεν επηρεάζει

τις συναλλαγές ή δεν νοθεύει τον ανταγωνισμό. Η ερμηνεία αυτή θα προκαλούσε επιζήμια αποτελέσματα σε βάρος της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, σε σχέση με τις λοιπές βιομηχανίες, και θα ήταν καταφανώς αντίθετη προς τους σκοπούς της εν λόγω Συνθήκης και, ιδίως, στα άρθρα 2, 3 και 67 αυτής.

85 Οι βασκικές αρχές υπογραμμίζουν ότι οι στρεβλώσεις που προκαλούν τα γενικής ισχύος φορολογικά μέτρα, στα οποία υπόκεινται όλες οι βιομηχανίες, πρέπει να αντιμετωπίζονται είτε με το άρθρο 67 ΑΧ είτε με τη διαδικασία της Συνθήκης ΕΚ περί κρατικών ενισχύσεων.

86 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, κατά πάγια νομολογία, η έννοια της ενισχύσεως, στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚΑΧ, έχει το ίδιο περιεχόμενο με αυτήν της Συνθήκης ΕΚ (βλ., ιδίως, απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 1998, C-200/97, Ecotrade, Συλλογή 1998, σ. I-7907, σκέψη 35). Συναφώς, το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κώδικα περί ενισχύσεων αφορά αναμφισβήτητα «ενισχύσεις προς τη βιομηχανία χάλυβα [...], χρηματοδοτούμενες από τα κράτη μέλη ή από τους τοπικούς ή περιφερειακούς οργανισμούς [...], οποιασδήποτε μορφής [...]», ενώ η απαρίθμηση των στοιχείων της ενισχύσεως στην παράγραφο 2 έχει απλώς ενδεικτικό χαρακτήρα.

87 Περαιτέρω, το γεγονός ότι η εφαρμογή των επίδικων μέτρων είναι οριζόντια δεν συνεπάγεται ότι αυτά δεν υπόκεινται στο σύστημα της Συνθήκης ΕΚΑΧ περί ελέγχου των ενισχύσεων. Ομοίως, η εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης περί κρατικών ενισχύσεων δεν αποκλείεται από το γεγονός ότι σκοπός της διαδικασίας του άρθρου 67 ΑΧ είναι να έχει η Επιτροπή δυνατότητα ελέγχου των κρατικών μέτρων που επιδρούν, ενδεχομένως, αρνητικά στον ανταγωνισμό στους τομείς του άνθρακα και του χάλυβα. Επιπλέον, η Επιτροπή φρονεί ότι οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, τις οποίες αφορά το εν λόγω άρθρο, πρέπει να νοούνται ως στρεβλώσεις του ανταγωνισμού αποκλειστικά μεταξύ επιχειρήσεων σιδήρου και χάλυβα.

88 Ενδεχομένως, η Ισπανική Κυβέρνηση θεωρεί πολύ αυστηρό το σύστημα ελέγχου των ενισχύσεων της Συνθήκης, αλλά αυτή η de lege ferenda αιτίαση δεν μπορεί να στηρίξει προσφυγή ακυρώσεως κατ' αποφάσεως της Επιτροπής, η οποία εφαρμόζει απλώς τον νόμο, όσο αυστηρός και αν είναι αυτός.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

89 Κατά πάγια νομολογία, η έννοια της ενισχύσεως κατά το άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου επί του άρθρου 87 ΕΚ (βλ., ιδίως, την προπαρατεθείσα απόφαση Ecotrade, σκέψη 35, και την απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, C-390/98, Banks, Συλλογή 2001, σ. I-6117, σκέψη 33).

90 Επομένως, η έννοια της ενισχύσεως είναι ευρύτερη από αυτήν της επιδοτήσεως, διότι περιλαμβάνει όχι μόνον τις θετικές παροχές, όπως είναι οι επιδοτήσεις καθαυτές, αλλά και παρεμβάσεις οι οποίες, κατά διαφόρους τρόπους, περιορίζουν τις επιβαρύνσεις που συνήθως βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως και οι οποίες, χωρίς να είναι επιδοτήσεις υπό τη στενή του όρου έννοια, είναι της αυτής φύσεως και επιφέρουν ταυτόσημα αποτελέσματα (βλ. ιδίως, την προπαρατεθείσα απόφαση De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg κατά Ανωτάτης Αρχής, σ. 39, απόφαση της 15ης Μαρτίου 1994, C-387/92, Banco Exterior de España, Συλλογή 1994, σ. I-877, σκέψη 13, την προπαρατεθείσα απόφαση Ecotrade, σκέψη 34, την απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2001, C-143/99, Adria-Wien Pipeline και Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, Συλλογή 2001, σ. I-8365, σκέψη 38, και την προπαρατεθείσα απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2002, Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 32).

91 Περαιτέρω, ο όρος «ενίσχυση», υπό την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, περιλαμβάνει υποχρεωτικά τα πλεονεκτήματα που παρέχονται εμμέσως ή αμέσως με κρατικούς πόρους ή αποτελούν πρόσθετο βάρος για το Δημόσιο ή τους οργανισμούς που έχουν οριστεί ή ιδρυθεί για τον σκοπό αυτόν (βλ. ιδίως την απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 1978, 82/77, Van Tiggele, Συλλογή τόμος 1978, σ. 15, σκέψεις 23 έως 25, απόφαση της 17ης Μαρτίου 1993, C-72/91 και C-73/91, Sloman Neptun, Συλλογή 1993, σ. I-887, σκέψεις 19 και 21, απόφαση της 7ης Μαΐου 1998, C-52/97 έως C-54/97, Viscido κ.λπ., Συλλογή 1998, σ. I-2629, σκέψη 13, την προπαρατεθείσα απόφαση Ecotrade, σκέψη 35, και την προπαρατεθείσα απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2002, Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψη 33).

92 Επιβάλλεται να προστεθεί ότι, με τη σκέψη 43 της αποφάσεως της 10ης Δεκεμβρίου 1969, 6/69 και 11/69, Επιτροπή κατά Γαλλίας, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 67 ΑΧ, προβλέποντας στην παράγραφο 2, πρώτη περίπτωση, καταστάσεις που επιτρέπουν στην Επιτροπή να χορηγεί στα κράτη μέλη, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 4, άδεια να χορηγούν ενισχύσεις, δεν κάνει διάκριση μεταξύ των ειδικών για τον τομέα του άνθρακα και του χάλυβα ενισχύσεων και αυτών που εφαρμόζονται στον τομέα αυτόν δυνάμει ευρύτερης ισχύος μέτρου. Εξάλλου, με τις σκέψεις 44 και 45 της ίδιας αποφάσεως, το Δικαστήριο έκρινε ότι ένας προνομιακός αναπροεξοφλητικός τόκος για εξαγωγές συνιστά ενίσχυση την οποία η Επιτροπή μπορεί να εγκρίνει, εφόσον αφορά τον τομέα του άνθρακα και του χάλυβα, μόνον στις περιπτώσεις του άρθρου 67, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση ΑΧ.

93 Από τις προηγηθείσες σκέψεις προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν ερμήνευσε εσφαλμένα την έννοια της κρατικής ενισχύσεως, στο πλαίσιο του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, επειδή έκρινε, ακολουθώντας τη νομολογία του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚ, ότι ακόμη και ένα μέτρο έμμεσης ενισχύσεως, όπως τα επίδικα μέτρα, μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενίσχυση απαγορευμένη από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ.

94 Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

— Επί του δευτέρου σκέλους του τρίτου λόγου ακυρώσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

95 Με το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως, η Ισπανική Κυβέρνηση προβάλλει ότι τα επίδικα μέτρα δεν εμπίπτουν στην έννοια της ενισχύσεως, διότι δεν παρέχουν, επιλεκτικώς, πλεονέκτημα υπέρ ορισμένων δικαιούχων, πράγμα που αποτελεί χαρακτηριστικό κάθε κρατικής ενισχύσεως στο πλαίσιο τόσο της

Συνθήκης ΕΚ όσο και της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Περαιτέρω, ο επιλεκτικός χαρακτήρας πρέπει να εξετάζεται αποκλειστικά με βάση τα ισχύοντα στο εσωτερικό του οικείου κράτους μέλους.

96 Κατά την Ισπανική Κυβέρνηση, ένα μέτρο που ισχύει για όλες τις επιχειρήσεις, και όχι μόνο για μία κατηγορία αυτών, συνιστά κρατική ενίσχυση μόνον εφόσον η εθνική διοίκηση διατηρεί, σε ορισμένο βαθμό, διακριτική ευχέρεια ως προς την εφαρμογή του.

97 Ωστόσο, εν προκειμένω, τα επίδικα μέτρα ισχύουν για όλες τις επιχειρήσεις που πληρούν τις αντικειμενικά θεσπισθείσες προϋποθέσεις για την υπαγωγή τους σε αυτά, η δε εφαρμογή τους δεν εξαρτάται από τη διακριτική ευχέρεια των κρατικών αρχών. Τα μέτρα αυτά συνδέονται με επενδύσεις που υλοποιούνται στο εξωτερικό, και όχι με τις εξαγωγές καθαυτές. Τέτοια κίνητρα επενδύσεων προβλέπονται από όλα τα φορολογικά συστήματα των δυτικών χωρών, δεδομένου ότι σταθερή επιδίωξη της φορολογικής πολιτικής κάθε δυτικού κράτους είναι η θέσπιση μέτρων ικανών να επηρεάσουν τον όγκο, τον ρυθμό και το είδος των ιδιωτικών επενδύσεων.

98 Η Ισπανική Κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης ότι η επιχείρηση που αναγκάστηκε να προβεί σε επενδύσεις, ώστε να πραγματοποιήσει εξαγωγές, βρίσκεται σε διαφορετική θέση από εκείνη που ασκεί εμπορική δραστηριότητα μόνο στο εσωτερικό του οικείου κράτους μέλους (όπου είναι ήδη εγκατεστημένη και γνωστή) ή από εκείνη που πραγματοποιεί εξαγωγές σε άλλο κράτος μέλος, αλλά δεν επιδιώκει την επέκταση της υποδομής της. Επομένως, το ότι η εθνική φορολογική νομοθεσία διευκολύνει το διεθνές εμπόριο δεν συνιστά παραβίαση της αρχής της ισότητας. Εξάλλου, η άποψη της Επιτροπής θα προκαλούσε σοβαρές δυσλειτουργίες στο εσωτερικό του ισπανικού φορολογικού συστήματος, διότι οι υποκείμενες στην ισπανική νομοθεσία επιχειρήσεις ΕΚΑΧ θα έχαναν το δικαίωμα να εφαρμόσουν μία φορολογική έκπτωση που δικαιούνται όλες οι επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα.

99 Η κυβέρνηση αμφισβητεί επίσης ότι η φορολογική επιβάρυνση των κερδών των επιχειρήσεων δύναται να ασκήσει σημαντική επίδραση στην ανταγωνιστικότητά τους και, ειδικότερα, στη διαμόρφωση των τιμών. Σε κάθε περίπτωση, τα επίδικα μέτρα δεν μπορούν να εξεταστούν μεμονωμένα, χωρίς να ληφθούν υπόψη τα λοιπά συστατικά του φόρου στοιχεία. Επομένως, το ότι σε ένα κράτος μέλος δεν ισχύει φορολογική έκπτωση ανάλογη προς αυτήν του νόμου 43/1995 δεν σημαίνει ότι η πραγματική φορολόγηση των εγκατεστημένων στο κράτος αυτό επιχειρήσεων είναι βαρύτερη από αυτήν των ισπανικών επιχειρήσεων.

100 Τέλος, κατά την Ισπανική Κυβέρνηση, δεν είναι δυνατόν να διορθωθούν, με εφαρμογή των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων, οι εθνικές αποκλίσεις στον τομέα της άμεσης φορολογίας, δεδομένου ότι στον τομέα αυτόν δεν υφίσταται εναρμόνιση σε κοινοτικό επίπεδο.

101 Οι βασκικές αρχές και η Unesid συμμερίζονται την ανάλυση της Ισπανικής Κυβερνήσεως τόσο ως προς τον εν γένει χαρακτήρα όσο και ως προς τον σκοπό των επίδικων μέτρων.

102 Όσον αφορά το πλεονέκτημα που τα επίδικα μέτρα δημιουργούν για τους δικαιούχους, οι βασκικές αρχές παρατηρούν αφενός ότι η προβλεπόμενη με τα μέτρα αυτά φορολογική έκπτωση δεν συνδέεται ευθέως με τις εξαγωγές. Αφετέρου, αν επεκταθεί η συλλογιστική της Επιτροπής μέχρι τα απώτατα όριά της, οποιαδήποτε φορολογική ελάφρυνση υπέρ επιχειρήσεων που εμπίπτουν στο άρθρο 4, στοιχείο γ', ΑΧ θα χαρακτηριζόταν αυτομάτως ως ενίσχυση και θα έπρεπε, ως εκ τούτου, να κοινοποιηθεί στην Επιτροπή και να εγκριθεί από αυτήν. Αυτό θα αποτελούσε καταφανή ανάμιξη στη φορολογική αρμοδιότητα των κρατών μελών.

103 Οι βασκικές αρχές και η Unesid προσθέτουν ότι, αν οι επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα αποκλείονταν από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 του νόμου 43/1995, θα προέκυπτε ανισότητα σε βάρος των επιχειρήσεων αυτών, πράγμα αντίθετο προς το κοινοτικό δίκαιο και το Ισπανικό Σύνταγμα, το οποίο κατοχυρώνει την αρχή της φορολογικής ισότητας.

104 Όσον αφορά τη σύγκριση στην οποία προέβη η Επιτροπή με τις χαλυβουργίες που δεν υπόκεινται στον ισπανικό φόρο εταιριών, η Unesid επικαλείται την αρχή της εδαφικότητας της φορολογίας, υπογραμμίζοντας ότι κανένα ιδιαίτερο πλεονέκτημα δεν παρέχεται στις επιχειρήσεις, βάσει κριτηρίων που δημιουργούν δυσμενείς διακρίσεις, δεδομένου ότι όλες οι εγκατεστημένες σε ισπανικό έδαφος επιχειρήσεις, είτε ημεδαπές είτε αλλοδαπές, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 του νόμου 43/1995.

105 Εξάλλου, οι βασκικές αρχές υποστηρίζουν ότι, από άποψη κοινοτικού δικαίου, μία έκπτωση ισχύουσα αποκλειστικά υπέρ των επιχειρήσεων που υλοποιούν επενδύσεις στην επικράτεια ή σε ένα τμήμα αυτής θα προκαλούσε πολύ περισσότερες αμφισβητήσεις ως προς τη νομιμότητά της. Πράγματι, η επιδιωκόμενη με τα επίδικα μέτρα ενίσχυση του διεθνούς εμπορίου αποτελεί στόχο συμβατό με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ.

106 Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι δεν αποτελεί κρατική ενίσχυση κάθε διαφορά στη μεταχείριση μεταξύ επιχειρήσεων. Υποστηρίζει ότι, από την εξέταση των συστημάτων φορολογίας και κοινωνικής ασφαλίσεως ή των κανόνων δικαίου που επηρεάζουν το επιχειρηματικό κόστος, μπορεί να διαπιστωθεί ότι οι κανόνες δικαίου κάθε κράτους μέλους, οι οποίοι διέπουν τις παρεμβάσεις αυτές, δεν είναι ομοιόμορφοι, αλλά περιέχουν παρεκκλίσεις από το κοινό σύστημα, οι οποίες ισχύουν για ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων.

107 Η δυσκολία έγκειται, σύμφωνα με την Επιτροπή, στην αναγκαιότητα να διαπιστωθεί ποιες από τις διαφοροποιήσεις αυτές απορρέουν από την εφαρμογή κοινών αρχών σε διαφορετικές καταστάσεις και ποιες ευνοούν ορισμένες επιχειρήσεις, κατά παρέκκλιση από την εσωτερική λογική του κοινού συστήματος (βλ., κατά την έννοια αυτή, απόφαση της 2ας Ιουλίου 1974, 173/73, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1974, σ. 351, και της 17ης Ιουνίου 1999, C-75/97, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-3671, σκέψη 39).

108 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ακόμη ότι, κατά πάγια νομολογία, η έννοια της ενισχύσεως, λόγω του αντικειμενικού της χαρακτήρα, δεν ορίζεται σε συνάρτηση με τις αιτίες ή τους σκοπούς του οικείου μέτρου, αλλά σε συνάρτηση με τα αποτελέσματά του (προπαρατεθείσα απόφαση της 2ας Ιουλίου 1974, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψη 27).

109 Η Επιτροπή υπογραμμίζει συναφώς ότι ο σκοπός του εθνικού μέτρου αποτελεί στοιχείο που πρέπει να εξετάζεται κατά την ανάλυση περί της συμβατότητας του μέτρου αυτού με τη Συνθήκη, ανάλυση που θα μπορούσε, ενδεχομένως, να οδηγήσει στην κήρυξη του μέτρου αυτού ως συμβατού προς τη Συνθήκη, εφόσον εμπίπτει στις εξαιρέσεις του άρθρου 87 ΕΚ ή των άρθρων 2 έως 5 του κώδικα περί ενισχύσεων. Αντιθέτως, δεν μπορεί, με βάση τον σκοπό του μέτρου, να αποκλειστεί η ύπαρξη ενισχύσεως, δεδομένου ότι αυτή διαπιστώνεται σε στάδιο προγενέστερο της αναλύσεως περί συμβατότητας.

110 Εν προκειμένω, η Ισπανική Κυβέρνηση δεν διευκρίνισε σε ποια αρχή του φορολογικού συστήματος ανταποκρίνεται η ευνοϊκή μεταχείριση των επιχειρήσεων που πραγματοποιούν επενδύσεις στην αλλοδαπή. Επιπλέον, η κυβέρνηση αναγνωρίζει ότι οι ισπανικές αρχές μεταχειρίζονται τη φορολογική πολιτική ως όργανο για την υλοποίηση στόχων της βιομηχανικής και της εμπορικής πολιτικής.

111 Επομένως, ο σκοπός των φορολογικών κινήτρων που θεσπίζονται με τα επίδικα μέτρα δεν εξηγείται από την εσωτερική λογική των φορολογικών συστημάτων που ισχύουν στην Ισπανία, αλλά είναι ξένος από τα συστήματα αυτά. Τα επίδικα μέτρα, οσοδήποτε εύλογος και αν είναι ο σκοπός τους, δεν μπορούν να αποβάλουν τον χαρακτήρα της ενισχύσεως, ώστε να μην υπαχθούν στις απαιτήσεις της κοινοτικής νομοθεσίας.

112 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή φρονεί ότι τα επίδικα μέτρα δεν μπορούν να δικαιολογηθούν ούτε από τη φύση ούτε από την οικονομία του ισπανικού φορολογικού συστήματος.

113 Όσον αφορά τη χρήση του άρθρου 87 ΕΚ ως μέσου φορολογικής εναρμονίσεως, η Επιτροπή επισημαίνει ότι το δικόγραφο της προσφυγής δεν περιέχει κανένα σχετικό λόγο. Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεδομένου ότι το άρθρο 42, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας απαγορεύει την προβολή νέων λόγων κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, η Επιτροπή φρονεί ότι ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος.

114 Επί της ουσίας, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση ουδόλως σχετίζεται με φορολογική εναρμόνιση.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

115 Όπως έχει υπομνηστεί με τη σκέψη 90 της παρούσας αποφάσεως, από την προπαρατεθείσα απόφαση De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg κατά Ανωτάτης Αρχής προκύπτει ότι η έννοια της ενισχύσεως είναι ε☒ρύτερη από αυτήν της επιδοτήσεως, διότι περιλαμβάνει όχι μόνον τις θετικές παροχές, όπως είναι οι επιδοτήσεις καθαυτές, αλλά και παρεμβάσεις οι οποίες, με διαφόρους τρόπους, περιορίζουν τις συνήθεις για τον προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως επιβαρύνσεις και οι οποίες, χωρίς να είναι επιδοτήσεις υπό τη στενή του όρου έννοια, είναι της αυτής φύσεως και επιφέρουν όμοια αποτελέσματα.

116 Επομένως, κάθε μέτρο με το οποίο οι κρατικές αρχές παρέχουν φορολογική έκπτωση σε ορισμένες επιχειρήσεις και το οποίο θέτει τις επιχειρήσεις αυτές σε πλεονεκτικότερη θέση έναντι των λοιπών φορολογουμένων συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ (βλ., αναλόγως, την προπαρατεθείσα απόφαση Banco Exterior de España, σκέψη 14).

117 Είναι, όμως, αναμφισβήτητο ότι μία επιχείρηση που δικαιούται φορολογική έκπτωση ευνοείται σε σχέση με τις επιχειρήσεις στις οποίες δεν χορηγήθηκε η έκπτωση αυτή.

118 Ωστόσο, η Ισπανική Κυβέρνηση αμφισβητεί ότι τα επίδικα μέτρα έχουν επιλεκτικό χαρακτήρα, διότι έχουν άμεση ισχύ για κάθε επιχείρηση και εφαρμόζονται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, τα οποία δεν αφήνουν κανένα περιθώριο εκτιμήσεως στις φορολογικές αρχές, ιδίως, ως προς την επιλογή των δικαιούχων επιχειρήσεων.

119 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

120 Πράγματι, η θεσπιζόμενη με τον νόμο 43/1995 φορολογική έκπτωση ισχύει προς όφελος μιας μόνο κατηγορίας επιχειρήσεων, ήτοι αυτών που πραγματοποιούν εξαγωγές και υλοποιούν ορισμένες από τις επενδύσεις που τα επίδικα μέτρα αφορούν. Η διαπίστωση όμως αυτή αρκεί για να αποδειχθεί ότι η εν λόγω έκπτωση πληροί το κριτήριο του επιλεκτικού χαρακτήρα, το οποίο αποτελεί ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της κρατικής ενισχύσεως και συνίσταται στο ότι το σχετικό πλεονέκτημα παρέχεται επιλεκτικά (βλ. σχετικά με τον προνομιακό αναπροεξοφλητικό τόκο για τις εξαγωγές που θέσπισε ένα κράτος μέλος αποκλειστικά υπέρ των εθνικών εξαγομένων προϊόντων, την προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψεις 20 και 21· σχετικά με την επιστροφή τόκων επί πιστώσεων για εξαγωγές, βλ. την απόφαση της 7ης Ιουνίου 1988, 57/86, Ελλάδα κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 2855, σκέψη 8· σχετικά με σύστημα που αποκλίνει από το πτωχευτικό δίκαιο, υπέρ επιχειρήσεων που έχουν υπερβολικά μεγάλα χρέη, βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση Ecotrade, σκέψη 38).

121 Προς απόδειξη του επιλεκτικού χαρακτήρα των επίδικων μέτρων δεν είναι απαραίτητο να διαθέτουν οι αρμόδιες εθνικές αρχές διακριτική ευχέρεια κατά την εφαρμογή της επίμαχης φορολογικής εκπτώσεως, (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση της 17ης Ιουνίου 1999, Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 27), έστω κι αν η ύπαρξη τέτοιας ευχέρειας δίνει στις δημόσιες αρχές τη δυνατότητα να ευνοούν

ορισμένες επιχειρήσεις ή παραγωγές σε βάρος άλλων, με αποτέλεσμα να θεμελιώνεται η ύπαρξη ενισχύσεως κατά την έννοια των άρθρων 4, στοιχείο γ', ΑΧ ή 87 ΕΚ.

122 Αντιθέτως, η φύση και η οικονομία του φορολογικού συστήματος, το οποίο ισχύει στο οικείο κράτος μέλος και στο οποίο εντάσσονται τα εθνικά μέτρα, μπορούν, καταρχήν, να δικαιολογήσουν τον εξαιρετικό χαρακτήρα των μέτρων αυτών σε σχέση με τους κανόνες γενικής ισχύος. Στην περίπτωση αυτή, τα εν λόγω μέτρα στερούνται επιλεκτικού χαρακτήρα, διότι ανταποκρίνονται στη λογική του οικείου φορολογικού συστήματος.

123 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι καίτοι η άμεση φορολογία εμπίπτει, κατά το ισχύον κοινοτικό δίκαιο, στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, πάγια θέση της νομολογίας είναι ότι αυτά οφείλουν να ασκούν την εν λόγω αρμοδιότητα συμμορφούμενα προς το κοινοτικό δίκαιο (βλ., ιδίως, την απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1999, C-391/97, Gschwind, Συλλογή 1999, σ. I-5451, σκέψη 20) και, κατά συνέπεια, να μη θεσπίζουν, στο πλαίσιο αυτό, οποιοδήποτε μέτρο το οποίο ενδεχομένως συνιστά κρατική ενίσχυση ασύμβατη με την κοινή αγορά.

124 Ωστόσο, στη συγκεκριμένη περίπτωση, προς δικαιολόγηση των επίδικων μέτρων σε σχέση με τη φύση ή την οικονομία του φορολογικού συστήματος εντός του οποίου εντάσσονται, δεν αρκεί ο ισχυρισμός ότι σκοπός των μέτρων αυτών είναι η προαγωγή του διεθνούς εμπορίου. Ο σκοπός αυτός, αν και είναι οικονομικού χαρακτήρα, δεν αποδείχθηκε ότι αντιστοιχεί στη λογική που συνολικά διέπει το ισχύον στην Ισπανία φορολογικό σύστημα, όπως αυτό εφαρμόζεται για όλες τις επιχειρήσεις.

125 Εξάλλου, πάγια θέση της νομολογίας είναι ότι οι κρατικές ενισχύσεις δεν χαρακτηρίζονται από τις αιτίες ή στους σκοπούς τους, αλλά ορίζονται σε συνάρτηση με τα αποτελέσματά τους (βλ., ιδίως, την προπαρατεθείσα απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2002, Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 45). Επίσης, το γεγονός

ότι με τα επίδικα μέτρα επιδιώκεται κάποιος σκοπός στο πλαίσιο της εμπορικής ή της βιομηχανικής πολιτικής, όπως είναι η προαγωγή του διεθνούς εμπορίου, μέσω της υποστηρίξεως των επενδύσεων στο εξωτερικό, δεν αρκεί για να μη θεωρηθούν τα μέτρα αυτά ως «ενισχύσεις» κατά την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο, γ', ΑΧ.

126 Η Ισπανική Κυβέρνηση και οι παρεμβαίνοντες επικαλούνται επίσης την αρχή της φορολογικής ισότητας, καθόσον ο αποκλεισμός των επιχειρήσεων χάλυβα από το ευεργέτημα του άρθρου 34, του νόμου 43/1995 συνεπάγεται δυσμενή σε βάρος τους διάκριση έναντι των λοιπών επιχειρήσεων που υπόκεινται στην ισπανική φορολογική νομοθεσία και πληρούν την προϋποθέσεις για τη χορήγηση της φορολογικής εκπτώσεως που προβλέπεται με την εν λόγω διάταξη.

127 Οι αρχές της φορολογικής ισότητας και της φοροδοτικής ικανότητας αποτελούν, αναμφισβήτητα, θεμέλια του ισπανικού φορολογικού συστήματος, αλλά δεν επιβάλλουν την ίση μεταχείριση των φορολογουμένων που βρίσκονται σε διαφορετικές καταστάσεις. Αρκεί, συναφώς, η διαπίστωση ότι οι επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα δεν βρίσκονται στην ίδια κατάσταση με τις λοιπές επιχειρήσεις, διότι υπόκεινται στις ειδικές διατάξεις της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

128 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε νομική πλάνη, κρίνοντας ότι τα επίδικα μέτρα έχουν επιλεκτικό χαρακτήρα.

129 Εξάλλου, προκειμένου η Επιτροπή να υποστηρίξει ότι μέτρα ενισχύσεως εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, δεν υποχρεούται να αποδείξει ότι επηρεάζουν το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο ή τον ανταγωνισμό, αντιθέτως προς ό,τι ισχύει στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚ (αποφάσεις της 21ης Ιουνίου 2001, C-280/99 P έως C-282/99 P, Moccia Irme κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-4717, σκέψεις 32 και 33, της 24ης Σεπτεμβρίου 2002, C-74/00 P και C-75/00 P, Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-7869, σκέψη 102, και προπαρατεθείσα απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2002, Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 75).

130 Με βάση τις προηγηθείσες σκέψεις, το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτό και, ως εκ τούτου, πρέπει να απορριφθεί.

Επί των λόγων και των επιχειρημάτων που προέβαλαν οι παρεμβαίνοντες

Επιχειρήματα των διαδίκων

131 Οι βασκικές αρχές προβάλλουν δύο πρόσθετους λόγους ακυρώσεως προς στήριξη των αιτημάτων του Βασιλείου της Ισπανίας.

132 Προσάπτουν, αφενός, στην Επιτροπή ότι επεξέτεινε αυτόματα, χωρίς καμία ειδική επιχειρηματολογία, την ισχύ της προσβαλλομένης αποφάσεως στις διατάξεις που έχουν θεσπιστεί στην επαρχία των Βάσκων, με μοναδική αιτιολογία ότι οι διατάξεις αυτές είναι ανάλογες προς αυτές του άρθρου 34 του νόμου 43/1995.

133 Ως εκ τούτου, η Επιτροπή έχει υποπέσει, τουλάχιστον, σε σφάλμα εκτιμήσεως, διότι δεν τήρησε στάση παρόμοια με αυτήν έναντι των κανόνων που ισχύουν στην αυτόνομη κοινότητα της Ναβάρας.

134 Σε κάθε περίπτωση, θα έπρεπε να λάβει υπόψη ότι τα επίδικα μέτρα είναι ενταγμένα σε φορολογικά συστήματα που χαρακτηρίζονται από ιδιαιτερότητα και αυτονομία, ιδίως όσον αφορά την άμεση φορολογία.

135 Αφετέρου, η Επιτροπή δεν έλαβ☒ υπόψη της το ενδεχόμενο τα επίδικα μέτρα να συνιστούν εν μέρει μόνον ενίσχυση.

136 Όφειλε να διευκρινίσει κατά πόσον το άρθρο 34 του νόμου 43/1995, καθώς και το άρθρο 43 των επίδικων μέτρων, αποτελεί τη βάση της χορηγήσεως ενισχύσεων, και σε ποια αναλογία πρόκειται για ενίσχυση, όταν αυτή χορηγείται σε επιχειρήσεις με δραστηριότητα τόσο στη χαλυβουργία όσο και σε άλλους τομείς.

137 Ακόμη και αν υποτεθεί ότι τα επίδικα μέτρα συνιστούν ενίσχυση, η Unesid προσάπτει επίσης στην Επιτροπή ότι δεν ακολούθησε τη διαδικασία του Πρωτοκόλλου 10, για την αναδιάρθρωση της ισπανικής βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, το οποίο περιλαμβάνεται στην Πράξη για τους όρους προσχώρησης του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και για τις προσαρμογές των συνθηκών (ΕΕ 1985, L 302, σ. 23, στο εξής: πράξη προσχωρήσεως). Πράγματι, αν η Επιτροπή είχε ζητήσει τις γνώμες των κρατών μελών, σύμφωνα με το άρθρο 7, του παραρτήματος του εν λόγω πρωτοκόλλου, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διαδικασίες και κριτήρια για την εκτίμηση των ενισχύσεων», θα διαπίστωνε ότι πολλά εθνικά συστήματα δικαίου περιέχουν ανάλογους προς τα επίδικα μέτρα κανόνες, για τους οποίους μέχρι τούδε αναγνωριζόταν ότι πρόκειται για γνήσια μέτρα γενικής ισχύος, τα οποία δεν μπορούν να θεωρηθούν ως κρατικές ενισχύσεις.

138 Περαιτέρω, κατά την Unesid, το ότι ένα κρατικό μέτρο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4, στοιχείο γ΄, ΑΧ, χωρίς όμως να εμπίπτει ταυτόχρονα σε κάποια κατηγορία που προβλέπεται σε κώδικα περί ενισχύσεων, ο οποίος έχει θεσπιστεί από τα κοινοτικά όργανα, δεν συνεπάγεται ότι το εν λόγω μέτρο πρέπει, για τον λόγο αυτόν και μόνον, να κηρυχθεί ασύμβατο με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ, ούτε ότι, για τον ίδιο λόγο, το κράτος μέλος υποχρεούται να το καταργήσει.

139 Επομένως, είναι πρόδηλο ότι η Επιτροπή, παραλείποντας να ζητήσει από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως να διατυπώσει γνώμη επί ενδεχομένης κατά παρέκκλιση εγκρίσεως των επίδικων μέτρων, αγνόησε το περιεχόμενο του άρθρου 95 ΑΧ. Καίτοι η απόφαση να στηριχθεί ή όχι στο άρθρο αυτό εμπίπτει στη

διακριτική ευχέρειά της, καθήκον της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 8 ΑΧ, είναι «να μεριμνά για την πραγματοποίηση των σκοπών που καθορίζονται στην παρούσα συνθήκη και κατά τους όρους τους προβλεπομένους από αυτήν». Επομένως, εφόσον από τις περιστάσεις αποδεικνύεται ότι μία κρατική ενίσχυση είναι δικαιολογημένη για την υλοποίηση των σκοπών της Συνθήκης, η Επιτροπή οφείλει να εξετάσει συγκεκριμένα το ενδεχόμενο εφαρμογής του άρθρου 95, πρώτο εδάφιο, ΑΧ, αιτιολογώντας την απόφασή της, βάσει των άρθρων 5 ΑΧ και 15 ΑΧ.

140 Εν προκειμένω, θα μπορούσε να γίνει δεκτό να διατηρηθεί σε ισχύ το άρθρο 34 του νόμου 43/1995 για τις επιχειρήσεις ΕΚΑΧ, για τους σκοπούς που αναφέρονται στα άρθρα 2 και 3, στοιχεία δ' και ζ', ΑΧ. Η προσβαλλόμενη απόφαση όμως δεν περιέχει καμία σχετική οικονομική και κοινωνική ανάλυση.

141 Μετά τις γενικές επισημάνσεις για δύο είδη στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, οι οποίες οφείλονται, αφενός, στις διαφορές μεταξύ των γενικών διατάξεων που ισχύουν στα διάφορα κράτη μέλη και, αφετέρου, στην ευνοϊκότερη μεταχείριση της οποίας τυγχάνουν ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένοι όμιλοι επιχειρήσεων, σε σχέση με αυτή που θα είχαν δυνάμει των γενικών κανόνων που ισχύουν σε ένα κράτος μέλος, η Επιτροπή παρατηρεί ότι ο επιλεκτικός χαρακτήρας μιας ενισχύσεως δεν επηρεάζεται από το ότι αυτή χορηγείται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων. Πράγματι, ένα μέτρο μπορεί να έχει επιλεκτικό χαρακτήρα, ακόμη και όταν τα κριτήρια εφαρμογής του είναι απολύτως σαφή, αντικειμενικά και αποκλείουν κάθε διακριτική ευχέρεια της διοικήσεως κατά την εφαρμογή του.

142 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, εν προκειμένω, αρκεί η απλή ανάγνωση των επίδικων μέτρων για να διαπιστωθεί η παρέκκλισή τους από τον γενικό κανόνα και, επομένως, ο επιλεκτικός χαρακτήρας του φορολογικού κινήτρου, δεδομένου ότι αυτό ισχύει μόνον υπέρ επιχειρήσεων που έχουν «εξαγωγική δραστηριότητα». Πράγματι, ένα τέτοιο κίνητρο δεν έχει γενικό χαρακτήρα, διότι, ενώ ισχύει για όλους τους φορολογουμένους που υπόκεινται στον φόρο εταιριών, αφορά μόνον αυτούς που πραγματοποιούν ορισμένες δραστηριότητες σχετιζόμενες με εξαγωγές.

Ένα τέτοιο φορολογικό κίνητρο παρέχει προφανές πλεονέκτημα στους δικαιούχους, διότι τους θέτει σε ευνοϊκότερη οικονομική κατάσταση σε σχέση με τους λοιπούς φορολογούμενους, όπως οι υποκείμενες σε φόρο χαλυβουργίες στην Ισπανία ή οι αντίστοιχες στα άλλα κράτη μέλη, στις οποίες δεν παρέχεται τέτοιο πλεονέκτημα (βλ. αιτιολογική σκέψη 19 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

143 Πρώτον, όσον αφορά το ότι η προσβαλλόμενη απόφαση καλύπτει αυτοδικαίως τους κανόνες που ισχύουν στην αυτόνομη περιοχή των Βάσκων, αλλά όχι το παρόμοιο φορολογικό πλεονέκτημα που ισχύει στην αυτόνομη κοινότητα της Ναβάρας, η Επιτροπή φρονεί ότι τους λόγω κανόνες αφορά σαφώς η προσβαλλόμενη απόφαση και ότι η ομοιότητά τους με το άρθρο 34 του νόμου 43/1995, το οποίο έχει τα ίδια βασικά χαρακτηριστικά, επιτρέπει να επεκταθεί η ισχύς της προσβαλλομένης αποφάσεως σε αυτούς διά παραπομπής, ώστε να αποφευχθούν περιττές αναφορές. Εξάλλου, καθ' όλη τη διαδικασία που προηγήθηκε της αποφάσεως, οι ισπανικές αρχές ουδέποτε ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι στην αυτόνομη κοινότητα της Ναβάρας ισχύει φορολογική διάταξη ανάλογη προς το άρθρο 34, καθώς και προς τα επίδικα μέτρα. Επομένως, η εσφαλμένη εκτίμηση για την οποία παραπονούνται οι βασκικές αρχές οφείλεται μάλλον σε έλλειψη συνεργασίας ή και σε αμέλεια των ισπανικών αρχών.

144 Δεύτερον, όσον αφορά την αιτίαση που αντλείται από αυθαίρετη συμπεριφορά ή από παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, λόγω του ότι δεν εξετάστηκε αν οι επίδικοι κανόνες αποτελούν εν μέρει μόνον ενισχύσεις, η Επιτροπή φρονεί ότι η προσπάθεια περιορισμού των αποτελεσμάτων της προσβαλλομένης αποφάσεως πρέπει να γίνει κατά το στάδιο της εκτελέσεως, στο πλαίσιο της οποίας οι ισπανικές αρχές οφείλουν να προσδιορίσουν, για κάθε επιχείρηση, τις επενδύσεις για τις οποίες η χορήγηση της φορολογικής εκπτώσεως δεν είναι σύμφωνη με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ.

145 Τρίτον, ως προς την παραβίαση της διαδικασίας που προβλέπεται στην πράξη προσχωρήσεως, η σχετική αιτίαση είναι παντελώς αβάσιμη, δεδομένου ότι το Πρωτόκολλο 10 ίσχυσε, σύμφωνα με το άρθρο 52 αυτού, για τρία έτη από την ημερομηνία προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας στις Κοινότητες και αφορούσε μόνον τις ενισχύσεις που σχετίζονταν με σχέδια αναδιαρθρώσεως των ισπανικών επιχειρήσεων σιδήρου και χάλυβα.

146 Τέλος, η Επιτροπή δεν αμφισβητεί ότι έχει, δυνάμει του άρθρου 95 ΑΧ, αρμοδιότητα εγκρίσεως, κατά περίπτωση, των ενισχύσεων, αλλά, όπως συνάγεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου, πρόκειται για αρμοδιότητα που ασκείται κατ' εξαίρεση και κατά διακριτική ευχέρεια. Αυτό σημαίνει ότι η Επιτροπή υποχρεούται να αιτιολογεί την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής και όχι τους λόγους, ακόμη δε λιγότερο τους οικονομικούς λόγους, για τους οποίους δεν ενέκρινε μία μεμονωμένη ενίσχυση βάσει της διατάξεως αυτής.

147 Βεβαίως, η άσκηση της αρμοδιότητας αυτής υπόκειται στον δικαστικό έλεγχο, ο οποίος, όμως, περιορίζεται στη διαπίστωση του αν παραβιάστηκε διάταξη της Συνθήκης ή εκτελεστικής πράξεως ή αν υπήρξε κατάχρηση εξουσίας.

148 Εξάλλου, η Unesid δεν επικαλείται εν μέρει μόνο τους σκοπούς της Συνθήκης. Πράγματι, σε αυτούς περιλαμβάνεται, επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 5, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίπτωση, ΑΧ, η θέσπιση, διατήρηση και τήρηση των κανονικών όρων ανταγωνισμού.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

149 Όσον αφορά το ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά και τους κανόνες που ισχύουν στην περιοχή των Βάσκων, αρκεί η διαπίστωση ότι οι βασκικές αρχές δεν προέβαλαν κανένα στοιχείο προς απόδειξη του ότι οι εκτιμήσεις στις οποίες στηρίζεται η απόφαση αυτή, όσον αφορά το άρθρο 34 του νόμου 43/1995, δεν μπορούν να ισχύσουν και ως προς αυτούς, λόγω των ιδιαιτεροτήτων τους.

150 Εξάλλου, το ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν αφορά ορισμένες παρόμοιες φορολογικές διατάξεις που ισχύουν σε άλλες περιοχές του Βασιλείου της Ισπανίας, δεν αρκεί για να αμφισβητηθεί ☒ο κύρος της.

151 Η αιτίαση που αντλείται από το ότι η Επιτροπή δεν εξέτασε αν τα επίδικα μέτρα συνιστούν εν μέρει μόνον ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο γ', ΑΧ, δεν στηρίζεται στα πραγματικά περιστατικά, καθόσον, από την αιτιολογική σκέψη 15 της προσβαλλομένης αποφάσεως, συνάγεται ότι αυτή αφορά τα εν λόγω μέτρα μόνον υπό το πρίσμα των κανόνων της Συνθήκης και, κατά συνέπεια, αφορά μόνον τις επιχειρήσεις ΕΚΑΧ.

152 Όσον αφορά την αιτίαση που αντλείται από το ότι η Επιτροπή δεν εφάρμοσε τη διαδικασία του Πρωτοκόλλου 10 της πράξεως προσχωρήσεως, αρκεί η διαπίστωση ότι, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, η ισχύς του πρωτοκόλλου αυτού διήρκησε, δυνάμει του άρθρου 52 αυτού, τρία μόνον έτη από την ημερομηνία προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας στις Κοινότητες και, σε κάθε περίπτωση, αφορούσε μόνον τα σχέδια αναδιαρθρώσεως των ισπανικών επιχειρήσεων σιδήρου χάλυβα.

153 Τέλος, όσον αφορά την αιτίαση που αντλείται από πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, ως προς το αν έχει εφαρμογή το άρθρο 95, πρώτο εδάφιο, ΑΧ, επιβάλλεται να υπομνηστεί ότι το άρθρο αυτό δίδει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να εκδίδει αποφάσεις, εγκρίνουσες κατ' εξαίρεση τη χορήγηση ενισχύσεων που είναι αναγκαίες για την καλή λειτουργία της κοινής αγοράς άνθρακα και χάλυβα.

154 Ορισμένες από τις διατάξεις αυτές επιτρέπουν τη χορήγηση συγκεκριμένων ενισχύσεων σε καθορισμένες επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα, ενώ άλλες εξουσιοδοτούν την Επιτροπή να κηρύσσει συμβατά ενώ με την κοινή αγορά ορισμένα είδη ενισχύσεων υπέρ οποιασδήποτε επιχειρήσεως που πληροί τις προβλεπόμενες προϋποθέσεις (διάταξη της 3ης Μαΐου 1996, C-399/95 R, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-2441, σκέψη 20).

155 Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, η Επιτροπή ασκεί την εξουσία αυτή όταν κρίνει ότι η επίμαχη ενίσχυση είναι απαραίτητη για την πραγματοποίηση των σκοπών της Συνθήκης. Εξάλλου, κατά τη λογική που διέπει το ως άνω σύστημα εγκρίσεως, όσον αφορά την έκδοση ατομικής αποφάσεως, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος

υποβάλλει στην Επιτροπή σχετική αίτηση για την εφαρμογή της διαδικασίας του άρθρου 95 ΑΧ πριν η Επιτροπή εξετάσει το κατά πόσον είναι η ενίσχυση αναγκαία για την πραγματοποίηση των σκοπών της Συνθήκης (προπαρατεθείσα απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2002, Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψεις 84 και 85).

156 Ως εκ τούτου, και αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Unesid, η Επιτροπή ουδόλως ήταν υποχρεωμένη να κινήσει αυτεπαγγέλτως, πριν την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, τη διαδικασία του άρθρου 95, πρώτο εδάφιο, ΑΧ, για να εγκρίνει τα επίδικα μέτρα σύμφωνα με τη διάταξη αυτή.

157 Από τις προηγηθείσες σκέψεις προκύπτει ότι οι λόγοι ακυρώσεως και τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι παρεμβαίνοντες πρέπει να απορριφθούν.

158 Κατόπιν όλων των σκέψεων που προηγήθηκαν, επιβάλλεται η απόρριψη του συνόλου της προσφυγής.

Επί των δικαστικών εξόδων

159 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον έχει υποβληθεί σχετικό αίτημα από τον νικήσαντα διάδικο. Δεδομένου ότι η Επιτροπή υπέβαλε σχετικό αίτημα και το Βασίλειο της Ισπανίας ηττήθηκε, επιβάλλεται να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα. Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 4, του ίδιου κανονισμού, οι παρεμβαίνοντες διάδικοι φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

1) **Απορρίπτει την προσφυγή.**

2) **Καταδικάζει το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα.**

3) **Οι Diputación Foral de Álava, Diputación Foral de Vizcaya, Diputación Foral de Guipúzcoa, Juntas Generales de Guipúzcoa, Gobierno del País Vasco και Unión de Empresas Siderúrgicas (Unesid) φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.**

Timmermans Puissochet Cunha Rodrigues

Schintgen Colneric

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Ιουλίου 2004.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του δευτέρου τμήματος

C. W. A. Timmermans